

ท่องเที่ยววิถีคลองไทย ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ด้วยเรือพลังงานแสงอาทิตย์



สอวฟ
สำนักงานสภาพัฒนาการสูงเสียด
วิทยาศาสตร์ 510
ถนนวิภาวดี 208



ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ด้วยเรือพลังงานแสงอาทิตย์



ประเด็นสำคัญ

- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดให้ **การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย** ซึ่งการสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวเป็นมิติที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย **รวมถึงการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ** ซึ่งไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เนื่องจากไทยมีจุดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่สวยงามและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการชื่นชมธรรมชาติ การร้อยเรียงเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย ตามเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ โดยเฉพาะ **การท่องเที่ยวตามแม่น้ำลำคลอง**
- จากการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองของประเทศไทย จำนวน 25 ลุ่มน้ำ 1825 คลอง (ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองจำนวน 252 แหล่ง) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับดี (A) และมีศักยภาพในการทำตลาด มีจำนวน 47 แห่ง อาทิ ภาคกลาง (คลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร/ตลาดน้ำบ้านศาลาดิน จังหวัดนครปฐม) ภาคเหนือ (ชุมชนปากคลองเกยไชย จังหวัดนครสวรรค์/ลุ่มแม่น้ำสแกกรัง จังหวัดอุทัยธานี) ภาคใต้ (ชุมชนคลองแดน จังหวัดสงขลา/ชุมชนบางไผ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี) ภาคตะวันออก/เชิงเหนือ (ลำน้ำชี จังหวัดชัยภูมิ/ลำน้ำมูล จังหวัดศรีสะเกษ) ในขณะที่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับพอใช้ (B) และมีความพร้อมในการพัฒนาเพิ่มเติม สามารถทำการตลาดได้ในระดับหนึ่ง มีจำนวน 84 แห่ง สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ (C) และยังต้องเรียนรู้การบริหารจัดการ ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น มีจำนวน 121 แห่ง ซึ่งจากข้อมูลข้างต้นสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางแนะนำสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลองของประเทศไทยต่อไป นอกจากนี้ โครงการวิจัยได้มีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีคลองในแผนที่ Google Map และฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีคลองไทยด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม
- การยกระดับนวัตกรรมเรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีคลองในรูปแบบใหม่ เป็นประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เพื่อตอบโจทย์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในทุกช่วงวัย เช่น การท่องเที่ยววิถีคลองเพื่อไหว้พระ (สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ) การท่องเที่ยววิถีคลองพร้อมบริการอาหาร (สำหรับกลุ่มวัยรุ่น) การท่องเที่ยววิถีคลองสำหรับครอบครัว การท่องเที่ยววิถีคลองสำหรับการจัดงานสัมมนา/งานสังสรรค์ เป็นต้น โดยจากโครงการวิจัยได้มีการออกแบบเรือพลังงานแสงอาทิตย์ต้นแบบ KU GREEN เพื่อทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวในตลาดน้ำคลองลัดมะยม กรุงเทพมหานคร และตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า **เรือพลังงานแสงอาทิตย์สามารถออกแบบให้ใช้ได้ในแต่ละพื้นที่ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งานที่แตกต่างกันได้ รวมถึงสามารถลดปัญหาที่เคยเผชิญอยู่ก่อนหน้านี้** ไม่ว่าจะเป็นปัญหากลิ่นเหม็นจากควันไอเสีย เสียงดังของเครื่องยนต์เรือ และความไม่ปลอดภัยของเรือ โดยได้รับการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยว และสามารถนำเรือพลังงานแสงอาทิตย์ไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ได้จริง
- ยิ่งไปกว่านั้น โครงการวิจัยนี้ยังมีส่วนร่วมในการผลักดันการออกกฎระเบียบระดับประเทศ ได้แก่ ข้อบังคับกรมเจ้าท่า ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และค่าธรรมเนียมการตรวจและการออกใบสำคัญรับรองการตรวจเรือ เพื่ออนุญาตให้ใช้เรือและใบสำคัญแสดงการตรวจเรือเพื่อจดทะเบียนเรือไทยสำหรับเรือขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า พ.ศ. 2563 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการดำเนินโครงการวิจัยนี้สามารถต่อยอดงานวิจัยสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระดับประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการวางมาตรฐานการใช้งานเรือขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าที่จะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต



ในส่วนของภาครัฐควรให้การสนับสนุนเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

- **ส่งเสริมระบบการขนส่งสาธารณะทางน้ำ** ด้วยราคาที่มีความเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็น พื้นที่ท่าเรือ จดลงเรือ จดบริการเติมน้ำมัน/เชื้อเพลิง เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีคลองอย่างครอบคลุม
- **ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้ประกอบการทางเรือ** โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่น ให้สามารถมีรายได้จากการให้บริการเดินเรืออย่างเป็นรูปธรรม
- **ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยววิถีคลอง** ที่มีความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยววิถีคลอง ตลอดจนการสื่อความหมายและการบรรยายเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อเพิ่มคุณค่าและสร้างอรรถรสระหว่างการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น อาสาสมัคร/ยุวชนนำเที่ยว วิถีคลอง ตลอดจน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น
- **ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยววิถีคลอง** รวมถึงยกระดับความรู้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ บริการ และกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างการกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- **ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีคลองอย่างยั่งยืน** โดยการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาตลอดห่วงโซ่การท่องเที่ยววิถีคลอง ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มากที่สุด รวมทั้งสร้างโอกาสให้กับคนในชุมชนอย่างเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ตลอดจนสร้างกลไกหรือองค์กรที่เป็นรูปธรรม

เพื่อมีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนและพัฒนากการท่องเที่ยววิถีคลอง ซึ่งรวมถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ ความสะอาด และความปลอดภัย

- **ส่งเสริมแนวทางการพัฒนาและยกระดับสถานที่ท่องเที่ยววิถีคลอง ด้วยแนวทางที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว** ตามที่นำเสนอไปแล้วข้างต้น ดังนี้ **ระดับดี (A)** พัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ ตลอดจนเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อสร้างทางเลือกและแนวทางในการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว **ระดับพอใช้ (B)** พัฒนาระบบการให้บริการนักท่องเที่ยว สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ตลอดจนประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น และ **ระดับต่ำ (C)** พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์และสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ตลอดจนประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น
- **ส่งเสริมและสนับสนุนผู้ผลิตไฟฟ้าภายในประเทศผ่านการค้าเงินนโยบายต่าง ๆ** เช่น การสนับสนุนทุนวิจัย การส่งเสริมการลงทุนผลิตไฟฟ้า การสนับสนุนการขยายสถานีชาร์ตไฟฟ้า การลดหย่อนภาษีสำหรับการนำเรือไฟฟ้าไปใช้เชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ **ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรือไฟฟ้า ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมขนส่งและบริการ** เพื่อรองรับการเติบโต และการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีจากเดิมมาเป็น รถไฟฟ้า และ เรือไฟฟ้าในอนาคต

ที่ปรึกษา

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

รศ. ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ผู้อำนวยการ สกสว.

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

รศ. ดร.ศิริ ชัยเสรี ผู้อำนวยการ บพข.

รศ. ดร.ธงชัย สุวรรณสิขณัม รองผู้อำนวยการ บพข.

ที่มาของข้อมูล

โครงการวิจัยประเด็นการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย

ผู้ให้ข้อมูลโครงการ รศ. ดร.ยอดชาย เตียเป็น
ดร.นราดี บัวขวัญ

สนับสนุนทุนวิจัย แผนงานท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รวบรวมและสรุปประเด็น

คณะทำงานหน่วยบูรณาการเชิงประเด็นยุทธศาสตร์ ววน. ด้านการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (SAT Tourism)

ผศ.สุภาวดี โพธิยะราช ประธานคณะกรรมการแผนงาน
กลุ่มการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บพข.
และประธานคณะทำงาน SAT Tourism
ดร.ฉัตรฉวี คงดี คณะอนุกรรมการแผนงานกลุ่มการท่องเที่ยว
และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บพข.
และคณะทำงาน SAT Tourism

สำนักประสานงานโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผศ. ดร.เกศรา สุกเพชร ผู้ประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ผศ. ดร.สุนิศา อรุณพิพัฒน์ คณะทำงาน
ดร.นารีน วิริยะเอี่ยมพิกุล คณะทำงาน
อาจารย์ชินภา นิลสนธิ คณะทำงาน
นายสุทธิศักดิ์ นิลรอด คณะทำงาน



ที่มาและความสำคัญ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ปี 2561-2580) ได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย ซึ่งการสร้างหลากหลายด้านการท่องเที่ยวเป็นมิติที่ได้รับการส่งเสริม เพื่อรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค รวมไปถึง **การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ** ซึ่งไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมลุ่มน้ำที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เนื่องจากไทยมีจุดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่สวยงาม และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการชื่นชมธรรมชาติ การร้อยเรียงเรื่องราวประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรมไทย ตามเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ โดยเฉพาะ**การท่องเที่ยวตามแม่น้ำลำคลอง** ทั้งนี้ จะต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวตามแม่น้ำลำคลองที่สำคัญ และมีมาตรการกำกับดูแลความปลอดภัยในการเดินทาง รวมถึงการส่งเสริมการเชื่อมโยงระบบเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำให้เชื่อมต่อการเดินทางทางบกและทางอากาศให้มีความสะดวก รวดเร็ว รวมทั้งสร้างให้เกิดเส้นทางและแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยวทางน้ำ นำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ และพัฒนาบุคลากรทุกภาคส่วนให้มีความพร้อม ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของพื้นที่การท่องเที่ยว



จากที่กล่าวข้างต้น สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลเรื่อง **“วิถีคลอง วิถีไทย ตามรอยคลองดำเนินสะดวก”** ซึ่งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ได้รับมอบหมายให้จัดทำเส้นทางท่องเที่ยวต้นแบบทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าด้านการท่องเที่ยว โดยการเพิ่มพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่นาร่องบริเวณคลองดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งจากการดำเนินการของ อพท. พบว่า การพัฒนาและการฟื้นฟูพื้นที่นาร่องคลองดำเนินสะดวกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ดังนั้น จึงนำไปสู่การต่อยอดในวงกว้างเพื่อศึกษาระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองในทุกภูมิภาค อันจะนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลองของประเทศไทย (ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ, 2563ก)

การท่องเที่ยววิถีคลองไทย (Canal Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ใช้ฐานทรัพยากรคลองหรือลำน้ำที่เชื่อมโยงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำ 25 แหล่งของประเทศไทย (ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ, 2563ก) ทั้งนี้ **“เรือ”** เป็นองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยววิถีคลองไทย โดยกิจกรรมการล่องเรือชมวิถีชาวบ้าน สถาปัตยกรรม และธรรมชาติ ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมจากทั่วทุกมุมโลก ทั้งในยุโรปและอเมริกา ในขณะเดียวกัน จากข้อมูลการท่องเที่ยวทางน้ำในหลาย ๆ ประเทศมีการปรับตัวและพัฒนารูปแบบของเรือที่มีความหรูหรา ทันสมัย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและสัมผัสกับธรรมชาติได้อย่างเต็มอิ่ม (เกวสิน มะลิ และคณะ, 2561)



สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการนำเอาเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์มาใช้ในการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งในแม่น้ำและในทะเล แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากนัก โดยในปี 2557 ได้มีการพัฒนาเรือต้นแบบที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ เรียกว่า “เออร์คิวลิส” สามารถบรรทุกผู้โดยสารได้ 20 คน มีความเร็วในการวิ่ง 8-24 กิโลเมตรต่อชั่วโมง (ยออดชาย เตียเป็น และคณะ, 2561ก) และในปี 2559 มีการพัฒนาเรือเพื่อการท่องเที่ยวโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ทดแทนเครื่องยนต์ ภายใต้โครงการการศึกษาการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โดยเป็นการนำร่องวิจัยพัฒนาแหล่งพลังงานทดแทนมาใช้เพื่อแก้ปัญหาด้านเสียงและควันไอเสียของเครื่องยนต์ ซึ่งในช่วงทดลองใช้ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี (เกวลิณ มะลิ และคณะ, 2562)



ดังนั้น Policy Brief ฉบับนี้จึงมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีคลอง ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลองของประเทศไทย การจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีคลอง การใช้นวัตกรรมเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยววิถีคลอง เพื่อต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ โดยเรียบเรียงจาก **โครงการวิจัยการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย** โดย ผศ. ดร.ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ ประกอบด้วย 1 แผนงาน และ 3 โครงการย่อย ได้แก่ (1) โครงการย่อยที่ 1 การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก โดย ดร.วสิษฐ ลิทธิสมและคณะ (2) โครงการย่อยที่ 2 การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดย ผศ. ดร.ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ (3) โครงการย่อยที่ 3 การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตก โดย ดร.นราวุธ บัวขวัญ และคณะ และ **โครงการวิจัยการศึกษาการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร** โดย รศ. ดร.ยออดชาย เตียเป็น และคณะ ประกอบด้วย 1 แผนงาน และ 2 โครงการย่อย ได้แก่ (1) โครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาและทดสอบเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร โดย รศ. ดร.ยออดชาย เตียเป็น และคณะ (2) โครงการย่อยที่ 2 การศึกษาศักยภาพและการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร โดย เกวลิณ มะลิ และคณะ และ **โครงการวิจัยการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์** โดย รศ. ดร.ยออดชาย เตียเป็น และคณะ ประกอบด้วย 1 แผนงาน และ 2 โครงการย่อย ได้แก่ (1) โครงการย่อยที่ 1 การพัฒนาเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์ โดย รศ. ดร.ยออดชาย เตียเป็น และคณะ (2) โครงการย่อยที่ 2 การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการต่อยอดสู่เชิงพาณิชย์ โดย เกวลิณ มะลิ และคณะ



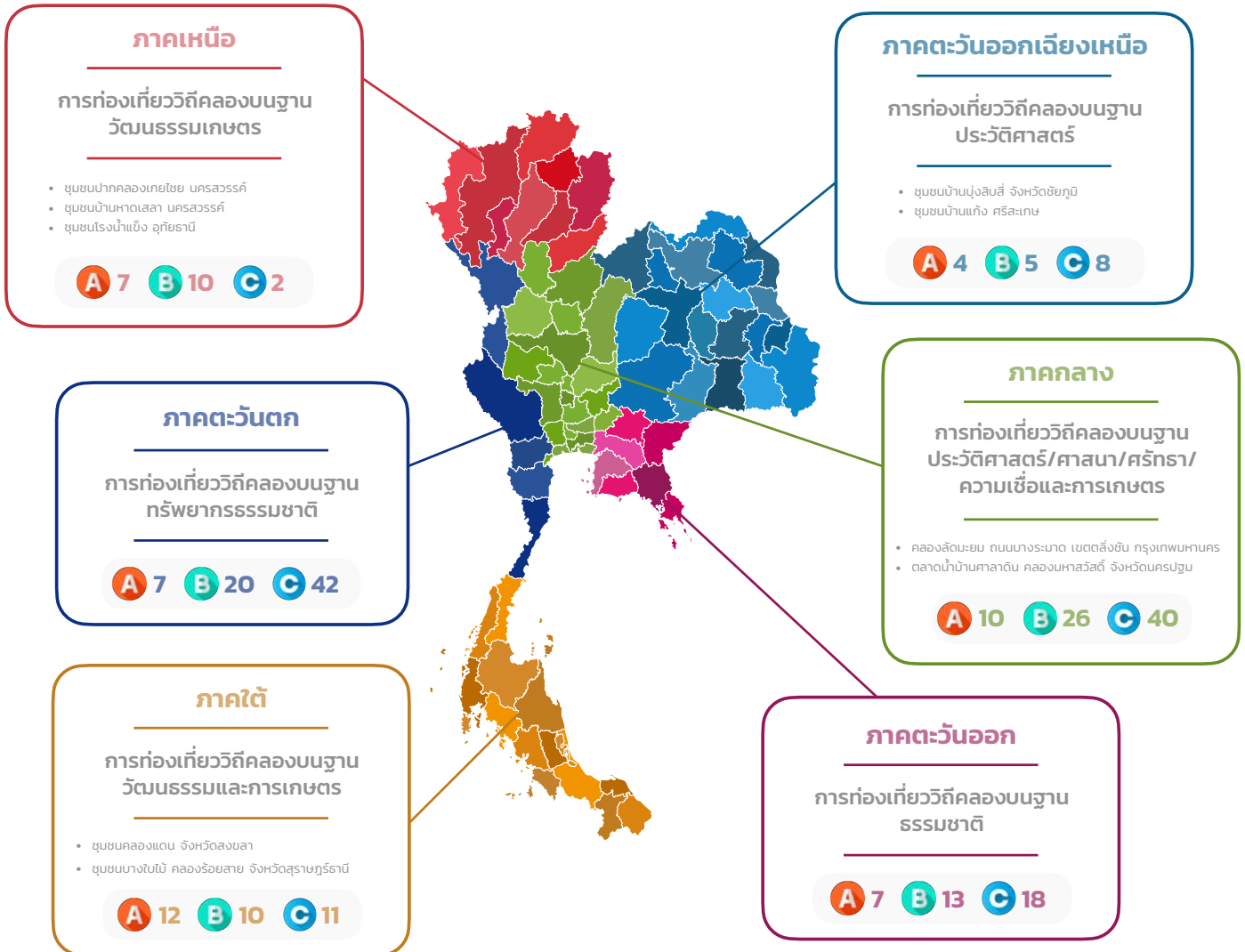
สำรวจศักยภาพคลองไทย ต่อยอดสู่การพัฒนา

หากย้อนกลับไปเมื่อในอดีต แม่น้ำลำคลองมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เนื่องจากเป็นที่ตั้งของบ้านเรือนบริเวณสองฝั่งคลอง ทำให้มีการใช้เส้นทางคมนาคมขนส่งทางน้ำเป็นหลัก รวมถึงเป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค การเกษตร แหล่งผลิตอาหาร และเป็นจุดกำเนิดศิลปวัฒนธรรมตลอดจนประเพณีทางน้ำมากมาย ทั้งนี้ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ดำเนินการจัดทำนโยบายเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมแม่น้ำ คู คลอง เนื่องจาก แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ตลอดจนแหล่งน้ำอื่น ๆ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเสริมสร้างภูมิทัศน์ให้กับชุมชน ด้วยเหตุดังกล่าว ส่งผลให้มีการจัดการท่องเที่ยววิถีคลองอย่างแพร่หลาย จนในปัจจุบันได้บรรจุแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เรื่อง การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ (ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ, 2563ก)

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์และประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีคลอง ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางแนะนำสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลองของประเทศไทย แบ่งพื้นที่การศึกษออกเป็น 6 ภูมิภาค ได้แก่ (1) ภาคกลาง (2) ภาคตะวันออก (3) ภาคเหนือ (4) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (5) ภาคตะวันตก และ (6) ภาคใต้ **จำนวน 25 ลุ่มน้ำ 1825 คลอง (ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองจำนวน 252 แหล่ง)** ดำเนินการศึกษาและสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทยโดยการวิจัยเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีคลอง ดังนี้ (1) ด้านการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (เดินทางเข้าถึงได้ด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล เดินทางเข้าถึงได้ด้วยเรือ เดินทางเข้าถึงได้ด้วยรถโดยสารสาธารณะ) และ (2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีที่จอดรถ มีห้องสุขา/ ห้องน้ำให้บริการ มีร้านของที่ระลึก มีร้านอาหาร มีที่พักแรมสำหรับนักท่องเที่ยว)

พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับดี (A) และมีศักยภาพในการทำการตลาด มีจำนวน 47 แห่ง ในขณะเดียวกัน แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับพอใช้ (B) และมีความพร้อมในการพัฒนาเพิ่มเติม สามารถทำการตลาดได้ในระดับหนึ่ง มีจำนวน 84 แห่ง สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ (C) และยังต้องเรียนรู้การบริหารจัดการ ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกให้มากขึ้น มีจำนวน 121 แห่ง (ประทีป วชิทองรัตน และคณะ, 2563ก)

จำนวนแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองของประเทศไทยตามกลุ่มศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว และ 8 พื้นที่นำร่องการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย



ที่มา: โครงการวิจัยการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย โดย ผศ. ดร.ประทีป วชิทองรัตน และคณะ และโครงการวิจัยการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่นำร่องของประเทศไทย โดย ดร.นราวุธ บัวขวัญ และคณะ สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

นอกจากนี้ จากการศึกษายังได้มีการนำข้อมูลระดับศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองประเทศไทยมาใช้อย่างต่อเนื่องสำหรับการศึกษารายละเอียดในระยที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่นำร่องประเทศไทย โดยคัดเลือก 8 พื้นที่นำร่อง ที่มีศักยภาพอยู่ในระดับดี (A) และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวบนฐานของทรัพยากรธรรมชาติ การเกษตร ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน ศาสนา ศรัทธา ความเชื่อ และการท่องเที่ยวแบบผสมผสานที่มีการเชื่อมโยงในหลากหลายมิติ รวมถึงมีการบริหารจัดการที่มีความสมดุลในมิติสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีกลุ่ม หรือองค์กรเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลอง ทั้งนี้ ใช้เกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) หลักเกณฑ์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) รวมไปถึงการใช้เกณฑ์ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงฐานทุนทางวิถีคลอง ตลอดจนใช้เกณฑ์ศักยภาพความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยววิถีคลองที่ อพท. และนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญ เป็นเครื่องมือในการประเมินซึ่งอยู่บนพื้นฐานของการนำไปสู่ความยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Economy) โดยได้ต้นแบบการท่องเที่ยววิถีคลองไทยจำนวน 8 พื้นที่

สร้างฐานข้อมูล ปักหมุดแหล่งท่องเที่ยววิถีคลองไทย

การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ซึ่งรวมถึงการสร้างและใช้ประโยชน์จากข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เป็นประเด็นสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อส่งเสริมการทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์

ทั้งนี้ โครงการวิจัยการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทยได้จัดทำ**ฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีคลองในแผนที่ Google Map และฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS)** เพื่อการใช้ประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว (ประทีป วจิทองรัตนา และคณะ, 2563ก) ดังต่อไปนี้

ฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีคลองในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System: GIS)



ภาคกลาง



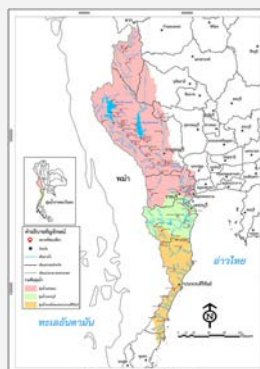
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



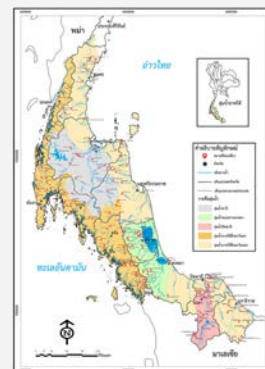
ภาคเหนือ



ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ



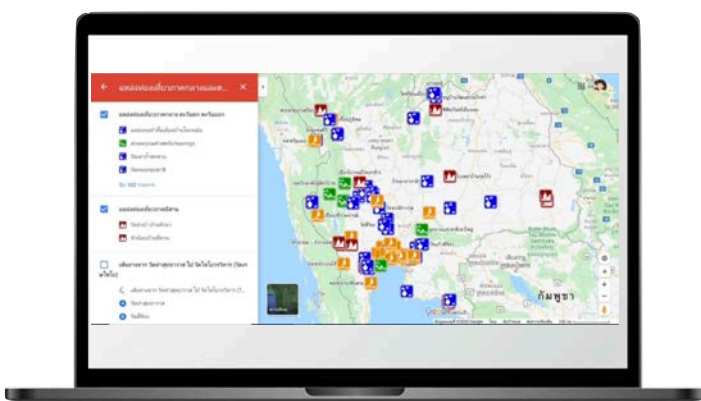
ภาคตะวันออก



ภาคใต้

ที่มา: โครงการวิจัยการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย โดย ผศ. ดร.ประทีป วจิทองรัตนา และคณะ. สนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

ฐานข้อมูลการท่องเที่ยววิถีคลองใน Google Map เข้าถึงง่ายเพียงปลายนิ้ว!



ฐานข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีคลองในแผนที่ Google Map สามารถแสดงพิกัดภูมิศาสตร์ ชื่อแหล่งท่องเที่ยว และสัญลักษณ์แสดงประเภทของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูล ทำเลที่ตั้ง คลองหรือแม่น้ำที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ ประเภทแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวที่เหมาะสม ตลอดจนภาพจุดสำคัญหรือจุดเด่นต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ได้ง่ายขึ้นเพียงปลายนิ้ว ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดังตัวอย่างในภาพต่อไปนี้



ไอเดียสุดเจ๋ง! เรือพลังงานแสงอาทิตย์ พลิกโฉมการท่องเที่ยววิถีคลอง

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน ได้กล่าวถึงการส่งเสริมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และสนับสนุนภาคเอกชนลงทุนพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเติบโตสูง ซึ่งรวมไปถึงการท่องเที่ยวทางน้ำด้วย

“เรือ” เป็นองค์ประกอบสำคัญของการท่องเที่ยววิถีคลอง ไม่ว่าจะเป็นเรือพาย เรือหางยาว และเรือที่ใช้เครื่องยนต์ขนาดใหญ่ ซึ่งเรือแต่ละแบบจะมีข้อดีและข้อเสียต่างกันไปในขณะเดียวกัน การยกระดับนวัตกรรมเรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีคลองในรูปแบบใหม่เป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากนักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่ผสมผสานระหว่างความทันสมัยและเอกลักษณ์ไทย ชมวิถีชาวบ้าน สถาปัตยกรรม และทัศนียภาพริมน้ำตามแม่น้ำลำคลอง โดยปราศจากเสียงรบกวนและควันไอเสียจากเครื่องยนต์ อีกทั้งยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (ยอดชาย เตียเป็น และคณะ, 2561) รวมไปถึงการประยุกต์ใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์กับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เพื่อตอบโจทย์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในทุกช่วงวัย เช่น การท่องเที่ยววิถีคลองเพื่อไหว้พระ (สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุ) การท่องเที่ยววิถีคลองพร้อมบริการอาหาร (สำหรับกลุ่มวัยรุ่น) การท่องเที่ยววิถีคลองสำหรับครอบครัว การท่องเที่ยววิถีคลองสำหรับการจัดงานสัมมนา/งานสังสรรค์ เป็นต้น ตลอดจนสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ในพื้นที่อื่น อาทิ การล่องเรือพลังงานแสงอาทิตย์ในอ่างเก็บน้ำ/เขื่อน



นำร่องเรือพลังงานแสงอาทิตย์ ณ ตลาดคลองลัดมะยม

จากศึกษาการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร พบว่า พื้นที่ในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในเขตฝั่งธนบุรีมีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ อาทิ คลองภาษีเจริญ คลองบางกอกน้อย คลองบางกอกใหญ่ คลองลัดมะยม แต่ยังคงมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเรือที่ใช้ในการท่องเที่ยว โดยเรือส่วนใหญ่ขับเคลื่อนด้วยความเร็ว และเสียงดัง รวมถึงคลื่นทำลายตลิ่ง ซึ่งเป็นการรบกวนวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำอีกด้วย ดังนั้น จึงได้มีการพัฒนาเรือพลังงานแสงอาทิตย์ต้นแบบ “KU GREEN” สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร เพื่อลดปัญหาดังกล่าว โดยเลือกตลาดคลองลัดมะยมเป็นพื้นที่กรณีศึกษา เนื่องจากมีความเหมาะสมทั้งในด้านของคลองที่มีหลายคลองตัดถึงกันหลายสาย ทั้งคลองบางพรหม คลองลัดมะยม คลองลัดตาเหนือ คลองบางน้อย คลองบางเชือกหนัง คลองบางระมาด และคลองวัดวัดโพธิ์ อีกทั้งพื้นที่คลองลัดมะยมเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ เรือพลังงานแสงอาทิตย์ที่โครงการวิจัยได้ออกแบบสำหรับการท่องเที่ยวในตลาดคลองลัดมะยมเป็นเรือที่สามารถพัฒนาและผลิตใช้งานได้เองภายในประเทศ รวมถึงสามารถออกแบบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การใช้งานที่แตกต่างกันได้ โดยสามารถรองรับนักท่องเที่ยวจำนวน 10 คน ใช้ต้นทุนการผลิต 1,113,000 บาท (สามารถสร้างรายได้และคืนทุนได้ภายใน 3 ปี 8 เดือน) มีขนาดความยาว 8.5 เมตร กว้าง 2.5 เมตร กินน้ำลึก 0.3 เมตร สามารถใช้งานเรือได้ต่อเนื่องประมาณ 6 ชั่วโมง (ยอดชาย เตียเป็น และคณะ, 2561)

นอกจากนี้ ผลการสำรวจการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พบว่า ได้รับการตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และลดปัญหาที่เคยเผชิญก่อนหน้าการทดลองใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์ ไม่ว่าจะเป็นปัญหากลิ่นเหม็นจากควันไอเสีย เสียงดังของเครื่องยนต์เรือ ความไม่ปลอดภัยของเรือ และมารยาทในการขับเรือของผู้ให้บริการเรือหางยาวในคลองลัดมะยม โดยปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการใช้บริการเรือพลังงานแสงอาทิตย์ ได้แก่ เส้นทางท่องเที่ยว เทคโนโลยีทันสมัยของเรือ ความปลอดภัยบนเรือ รูปลักษณ์เรือ และสิ่งอำนวยความสะดวกบนเรือ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวมีระดับความพึงพอใจหลังจากใช้บริการเรือพลังงานแสงอาทิตย์สูงกว่าระดับความคาดหวังก่อนใช้บริการในประเด็นต่าง ๆ อาทิ คุณภาพของเรือพลังงานแสงอาทิตย์ที่ใช้ในการให้บริการ สิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างการนำเที่ยวที่เพียงพอและมีคุณภาพ ความปลอดภัยบนเรือ (คนขับเรือ/ความเร็ว/อุปกรณ์ช่วยชีวิต) ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเมื่อใช้บริการเรือพลังงานแสงอาทิตย์ (เกวลิน มะลิ และคณะ, 2561)

จากคลองลัดมะยมสู่คลองอัมพวา ขยายผลต่อยอดเรือพลังงานแสงอาทิตย์

จากโครงการวิจัยเรือพลังงานแสงอาทิตย์ในพื้นที่ตลาดคลองลัดมะยม ได้มีการต่อยอดสำหรับการใช้งานในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดเก่าแก่ สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ สวนผลไม้ และเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพมหานครและสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก (เกวสิน มะลิ และคณะ, 2562) ทั้งนี้ โครงการวิจัยการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์ ได้พัฒนาและปรับปรุงเรือพลังงานแสงอาทิตย์ต้นแบบ KU GREEN ที่เคยใช้ทดลองในตลาดคลองลัดมะยม ให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานสำหรับรองรับการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่บริเวณตลาดน้ำอัมพวา โดยคำนึงถึงระบบขับเคลื่อน การเลือกใช้แบตเตอรี่ ความปลอดภัยของผู้โดยสาร ซึ่งเรือพลังงานแสงอาทิตย์ลำนี้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 10-12 คน ใช้ต้นทุนการผลิต 1,745,000 บาท (สามารถสร้างรายได้และคืนทุนได้ภายใน 4 ปี) ใช้งานต่อเนื่องได้ในระยะทางประมาณ 25 กิโลเมตรต่อการชาร์จหนึ่งครั้ง (ยอดชาย เตียเป็น และคณะ, 2562ก)



ยิ่งไปกว่านั้น นอกจากจะพัฒนาเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำคลองอัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามแล้ว โครงการวิจัยนี้ยังมีส่วนร่วมในการผลักดันการออกกฎระเบียบระดับประเทศ ได้แก่ **ข้อบังคับกรมเจ้าท่า ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และค่าธรรมเนียมการตรวจและการออกใบสำคัญรับรองการตรวจเรือ เพื่ออนุญาตให้ใช้เรือ และใบสำคัญแสดงการตรวจเรือ เพื่อจดทะเบียนเรือไทย สำหรับเรือขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า พ.ศ. 2563** ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2563 มีเนื้อหาเกี่ยวกับข้อบังคับใช้สำหรับเรือกลลำน้ำหรือเรือกลเดินทะเลที่เดินภายในประเทศ สำหรับเรือขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้า อาทิ การจัดพื้นที่การใช้งาน ระบบแบตเตอรี่ ระบบการแจ้งเตือนและการตรวจติดตาม และการประจุพลังงาน ทั้งนี้ จากที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การดำเนินโครงการวิจัยนี้สามารถต่อยอดงานวิจัยสู่การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายระดับประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นการวางมาตรฐานการใช้งานเรือขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าที่จะมีเพิ่มมากขึ้นในอนาคต



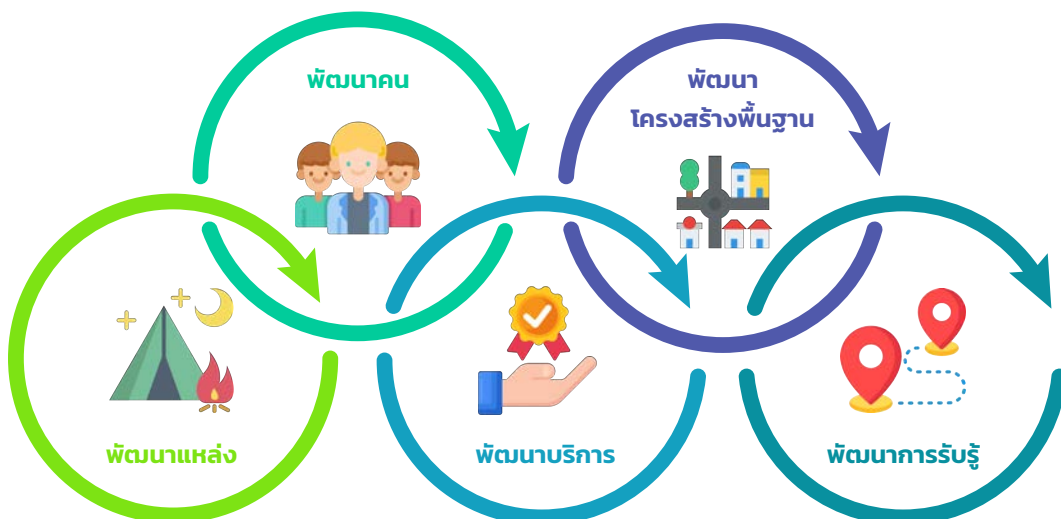
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย



1. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมระบบการขนส่งสาธารณะทางน้ำ ด้วยราคาที่มีความเหมาะสมเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำ และอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะเป็น สร้างพื้นที่ท่าเรือ จุดลงเรือ จุดบริการเติมน้ำมัน/เชื้อเพลิง เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีคลองอย่างครอบคลุม
2. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนผู้ประกอบการทางเรือ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่น ให้สามารถมีรายได้จากการให้บริการเดินเรืออย่างเป็นรูปธรรม
3. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการพัฒนาการบุคลากรด้านการท่องเที่ยววิถีคลอง ที่มีความสามารถในการให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยววิถีคลอง ตลอดจนการสื่อความหมายและการบรรยายเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อเพิ่มคุณค่าและสร้างอรรถรสระหว่างการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์ท้องถิ่น อาสาสมัคร/ชุมชนนำเที่ยววิถีคลอง ตลอดจน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน เป็นต้น
4. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยววิถีคลอง รวมถึงยกระดับความรู้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ บริการ และกิจกรรมของชุมชน เพื่อสร้างการกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
5. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีคลองอย่างยั่งยืน โดยการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาตลอดห่วงโซ่การท่องเที่ยววิถีคลอง ตั้งแต่ต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ ส่งเสริมการพึ่งพาตนเอง โดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มากที่สุด รวมทั้งสร้างโอกาสให้กับคนในชุมชนอย่างเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการให้บริการกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนสร้างกลไกหรือองค์กรที่เป็นรูปธรรม เพื่อมีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลอง ซึ่งรวมไปถึงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ภูมิทัศน์ ความสะอาด และความปลอดภัย

6. หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมแนวทางการพัฒนาและยกระดับสถานที่ท่องเที่ยววิถีคลองด้วยแนวทางที่แตกต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ตามที่นำเสนอไปแล้วข้างต้น ดังนี้
 - 6.1 ระดับดี (A): พัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ พัฒนามาตรฐานการให้บริการต่าง ๆ ตลอดจนเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อสร้างทางเลือกและแนวทางในการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว
 - 6.2 ระดับพอใช้ (B): พัฒนาระบบการให้บริการนักท่องเที่ยว สร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน สร้างมูลค่าทางวัฒนธรรมให้สถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น
 - 6.3 ระดับต่ำ (C): พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ปรับปรุงภูมิทัศน์และสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ตลอดจนประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น
7. หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนผู้ผลิตเรือไฟฟ้าภายในประเทศ เช่น การสนับสนุนทุนวิจัย การส่งเสริมการลงทุนผลิตเรือไฟฟ้า การสนับสนุนการขยายสถานีชาร์ตเรือไฟฟ้า การลดหย่อนภาษีสำหรับการนำเรือไฟฟ้าไปใช้เชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรือไฟฟ้า เช่น การขึ้นทะเบียนเรือไฟฟ้า การประกันภัยเรือไฟฟ้า ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากำลังคนในอุตสาหกรรมขนส่งและบริการ เพื่อรองรับการเติบโต และการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีจากเดิมมาเป็นรถไฟฟ้า และ เรือไฟฟ้าในอนาคต

แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลอง



ที่มา: การพัฒนาการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่นำร่องของประเทศไทย โดย ดร.บราวด์ บัวขวัญ และคณะสนับสนุนทุนวิจัยโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

เอกสารอ้างอิง

- เกวลิน มะลิ และคณะ. (2561). การศึกษาศักยภาพและการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- เกวลิน มะลิ และคณะ. (2562). การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อการท่องเที่ยวสู่เชิงพาณิชย์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- นราวดี บัวขวัญ และคณะ. (2563). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่ภาคใต้และภาคตะวันตก. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ. (2563ก). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ประทีป วชิทองรัตน์ และคณะ. (2563ข). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ยอดชาย เตียเป็น และคณะ. (2561ก). การพัฒนาและทดสอบเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ยอดชาย เตียเป็น และคณะ. (2561ข). การศึกษาการใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวทางน้ำในกรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ยอดชาย เตียเป็น และคณะ. (2561ค). การศึกษาเพื่อพัฒนาเรือไฟฟ้าสำหรับอุตสาหกรรมขนส่งและบริการ. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- ยอดชาย เตียเป็น และคณะ. (2562ก). การพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้เรือพลังงานแสงอาทิตย์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- ยอดชาย เตียเป็น และคณะ. (2562ข). การพัฒนาเรือพลังงานแสงอาทิตย์สำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำวิถีชุมชนเชิงสร้างสรรค์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)
- วลีรักษ์ สิทธิสมและคณะ. (2563). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยววิถีคลองในพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)





สถานที่ติดต่อ

ชุดขับเคลื่อนและผลักดันงานวิจัยกลุ่มการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ บพข.

สำนักประสานงานการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์

หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

อาคาร SM Tower ชั้น 33 เลขที่ 979-112 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 02-126-6880 อีเมล bcginaction.tourism@gmail.com